

GAMTAMOKSLINIS UGDYMAS PRIEŠMOKYKLINĖJE GRUPĖJE: PROJEKTINĖS VEIKLOS PATIRTIS

Milana Beišienė, Rasa Damulytė

Tauragės lopšelis-darželis „Kodėlčius“, Lietuva

El. paštas: *68milana@gmail.com*

Įvadas

Pastaruosius dešimtmečius ikimokykliniam ir priešmokykliniam vaikų ugdymui Lietuvoje skiriamas vis didesnis dėmesys. Atnaujintoje Bendrojoje priešmokyklinio ugdymo programoje (2014), akcentuojamas aktyvaus vaiko dalyvavimo ugdymo(si) procese užtikrinimas, aktualizuojama kokybiško vaiko ugdymosi siekiamybė. Į pirmą vietą iškeliamos vertybinės nuostatos ir gebėjimai, o ne žinios. Neabejojama, kad kokybiškas vaiko ugdymas ankstyvajame amžiuje lemia sėkmingą tolesnį mokymąsi ir sudaro galimybes tapti atsakingu piliečiu.

Ugdymo programų pokyčiai šiandien verčia mus taikytis prie pasikeitimų ir kitaip pažvelgti į gamtamokslinį ugdymą. Kasdien besikeičiantis pasaulis įpareigoja nuolat stimuliuoti vaikų smalsumą, padėti jiems išgyventi atradimo džiaugsmą, bei įgyti žinių. Akcentuojama praktinė gamtotyrinė vaikų veikla, skiepijanti vertybines nuostatas, kreipianti ugdytinius tapti sėkmingomis asmenybėmis (Lamanauskas, 2005).

Pastaruoju metu Lietuvos ikimokyklinėse įstaigose populiarėja projektų metodas. Pasak V. Gražienės (2009), projektų metodas yra efektyvus ir vertingas vaiko sampratos plėtrai, ir šiuolaikinio teorijos ir praktikos santykio įtvirtinimui, ir švietimo politikos uždavinių realizavimui. Projektai suteikia vaikams galimybę tapti tyrėjais. Dėka šio metodo, sėkmingai realizuojami uždaviniai, plėtojamos pažintinės vaiko galios, formuojamos vertybinės nuostatos. V. Lamanauskas (2005), taip pat pabrėžė projektinio pobūdžio gamtosauginių veiklų realizavimo svarbą, kuomet sudaromos sąlygos atsikleisti vaikų gabumams, laisvė idėjų siūlymams.

Patirties analizė

Itin didelio vaikų susidomėjimo bei gero tėvų įvertinimo susilaukė lopšelyje-darželyje vykdomas kūrybinis – gamtotyrinis projektas „Gamtos takeliu keliaukime kartu“. Tai vaikų vasaros stovyklėlė, skirta priešmokyklinių grupių vaikams. Projekto idėja ir tęstinumas kilo iš patirties, jog gamta vaikui yra neišsemiamas įdomių patirčių ir džiaugsmingų išgyvenimų šaltinis. Reikšdami savo susižavėjimą gamta, vaikai nebijo suklysti, būti nesuprasti, neįvertinti. Vykdamt projektinę veiklą, vadovaujamosi vaikų interesais, siekiama, kad veiklos būtų įdomios savo tematika, patrauklios forma ir įvairove. Siekiama, kad visos veiklos skatintų vaiką aktyviai veikti, tyrinėti, pažinti, pasitikėti savo gebėjimais.

Projekto programoje siekta derinti gamtotyrimines, ekologines, pilietiškumo

ugdymo, menines bei kitas vaikų ugdymo(si) sritis. Pagrindinės projekto nuostatos – asmeninio patyrimo plėtra, problemiškas, veiklumas, kūrybingumas, tęstinumas.

Projekto tikslas – sudaryti vaikams sąlygas dalyvauti turiningoje edukacinėje veikloje, leidžiančioje įvairiais būdais plėtotis vaikų gamtotyros poreikiams, formuoti gamtosauginėms nuostatomis, skleisti kūrybiškumui.

Kiekviena stovyklėlės diena turėjo savo temą, tikslus ir veiklos gaires, kurios viena kitą papildė (1 lentelė).

1 lentelė. Kūrybinio – gamtotyrinio projekto „Gamtos takeliu keliaukime kartu“ organizuotos veiklos

Temos pavadinimas	Vaikų veiklos
Tema: „Keliaukime kartu“ Projekto atidarymas.	Susipažinimas, projekto idėjų apžvalga; edukacinio filmo „Tauragė – miestas, kuriame malonu gyventi“ peržiūra; žaidimai; veikla lauke „Aukime kartu“ (saulėgrąžos daigelių sodinimas ilgalaikiams stebėjimams). Spontaniška vaikų veikla.
Tema: „Miško draugų diena“ Pasaulinė aplinkos apsaugos diena Pažintinė – ekologinė išvyka į Oke mišką, aplankant Zumpės tvenkinį.	Tvenkinio vandens stebėjimas, tyrinėjimas; miško augmenijos stebėjimas, duomenų fiksavimas stebėjimo lapuose; miško aikštelės tvarkymas (šiukšlių rinkimas, rūšiovimas), ekologiniai – pažintiniai žaidimai; vaikų kūryba gamtoje (panaudojant rastas kuo įvairesnes gamtines medžiagas). Vaikų inicijuota veikla.
Tema: „Medžių pasakų terapija“ Pažintinė, meninė – kūrybinė veikla lauke.	Pasakų apie medžius klausymas; pažintiniai žaidimai; vaikų kūrybinės dirbtuvės „Dovana medžiui“. Vaikų inspiruota veikla.
Tema: Amatų diena. Edukacinė išvyka į Tauragės r. Norkaičių tradicinių amatų ir etnokultūros centrą.	Edukaciniai užsiėmimai: „Duonelės kelias“ , „Vilnos vėlimas“; baltų simbolių apžvalga; piešimas ant akmenukų; Liaudiški rateliai, žaidimai.
Tema: „Ir sužydo gėlynėlis“ . Vaikų kūrybinės dirbtuvės.	Gėlių sodinimas, darželio aplinkos puošimas kūrybiniais darbais; gėlių ir kitų dirbinių kūrimas iš antrinių žaliavų bei gamtinės medžiagos; alpinariumo puošimas kūrybiniais darbais, gėlių sodinimas; žaidimai lauke. Vaikų idėjos.

Tema: „Aš pažįstu savo miestą“ Pažintinė diena.	Išvyka į Tauragės krašto muziejų; istorinių paminklų lankymas; žaliųjų miesto erdvių lankymas; piešimas kreidelėmis miesto centrinėje aikštėje „Aš tauragiškis“. Vaikų pasiūlymai.
Tema: „Gamtos ritmu“ Meninė, kūrybinė veikla salėje.	Gamtos garsų klausymas; netradicinis muzikavimas: žaismingas muzikavimas, garsų išgavimas panaudojant gamtinę medžiagą (kankorėžius, akmenukus, kaštonus, pagaliukus), muzikavimas su popierinėmis dėžėmis, plastiko maišeliais, laikraščiais). Inspiruota vaikų veikla.
Tema: „Jaučiu, myliu, globoju“ Išvyka į globojamų gyvūnų sodybą.	Domėjimasis globojamais gyvūnais (atsiradimo istorija, dabarties gyvenimas, mityba); Apsilankymas mini zoologijos sode (gyvūnų įvairovė, jų gyvenimo būdas). Gamtinės aplinkos stebėjimas, fiksavimas lapuose. Inspiruota vaikų veikla.
Tema: „Gražusis mano kraštas“ Pažintinė išvyka į Pagramančio regioninį parką.	Apsilankymas Pagramančio regioninio parko lankytojų centre; pažintinės išvykos po parką: „Pagramančio atodanga“, „Pažintinis takas“, „Lakštingalų slėnis“, „Pagramančio piliakalnis“. Stebėjimai, tyrinėjimai, duomenų fiksavimas, žaidimai. Vaikų inspiruota veikla.
Tema: „Basakojų žaidynės“ Veikla darželio kieme.	Linksmosios estafetės; žaidimai ant žalios vejos; vandens ir smėlio tyrinėjimas. Inspiruota vaikų veikla.
Tema: „Mes – mažieji laukinukai“ Išvyka į gyvosios Indėnų istorijos muziejų.	Pažintinė, pramoginė programa (indėnų papročiai, tradicijos, gyvenimo išmintis, pagarba viskam, kas gyva; turnyrai, žaidimai). Aplinkos stebėjimas.
Tema: „Keliavome kartu“ Vaikų vasaros stovyklėlės „Gamtos takeliu keliavome kartu“ uždarymas.	Edukacinio filmo „Neregėta Lietuva“ peržiūra; viktorina „Gamtos takeliu“ (lankytojų vietų peržiūra); vaikų kūryba „Piešiu tai, kas labiausiai patiko“; knygelės „Gamtos takeliu“ kūrimas; žaidimai. Vaikų spontaniška veikla.

Laukiamas rezultatas

Tikimasi, jog įvairios veiklos suteiks emocinį pasitenkinimą ir gamtos grožio pajautimą, skatins poreikį domėtis, rūpintis, saugoti ir globoti gamtą, ugdytis

atsakomybės jausmą. Vaikų pažintinės, kūrybinės veiklos metu besiformuojantys glaudūs ryšiai su gamtine aplinka padės subrandinti gamtos draugus kurie gerbs, tausos ir puoselės gamtinį ir kultūrinį palikimą.

Apibendrinimas

Daug galimybių mažųjų pažintinei veiklai suteikė išvykos: pabuvoję Tauragės krašto muziejuje, vaikai įgijo išsamesnių žinių ir nuovokos apie Lietuvoje retai aptinkamus ir nykstančius augalus ir gyvūnus, kraštovaizdžio įvairovę. Keliaudami po Pagramančio regioninį parką, vaikai turėjo galimybę stebėti, ieškoti, tyrinėti, fiksuoti stebėjimų rezultatus, juos lyginti su draugų gautais rezultatais, daryti išvadas. Atlikdami komandines užduotis mažieji mokėsi bendrauti ir bendradarbiauti.

Veiklos nuolat turtinamos edukacinių aplinkų įvairove: vaikai lankėsi Oko miške, ūkininkų sodybose, prie Zumpės tvenkinio ir upės Jūros. Ugdymas vyko Norkaičių tradicinių amatų centre. Edukacinio užsiėmimo metu, vaizdinės medžiagos pagalba, vaikai stebėjo duonos kelią. Mažieji dalyviai tyrinėjo ir bandė atpažinti javų varpas. Klausėsi pasakojamo apie kepimo papročius, tradicijas, pagarbą duonelei, bei jos svarbą gyvenime. Užsiėmimų metu kiekvienam buvo suteikta galimybė suformuoti, pasipuošti duonelę. Jai iškepus, parsinešti namo ir pavaišinti kitus šeimos narius. Edukacijos metu turėjo galimybę pamėginti velti vilną šlapiuoju būdu. Vaikai pasigamino vilnos plaušines.

Saviraišką ir vaizduotę vaikai ugdėsi žaisdami ir žaismingai muzikuodami, naudojant įvairius muzikavimo būdus ir gamtines priemones.

Kūrybinėse dirbtuvėlose vaikai tvarkė gėlynus, sodino gėles vazonėliuose, kūrė darbelius, kuriais papuošė darželio aplinką. Mažieji sukonstravo „Vabaliukų viešbutį“ ir paragino visus darželinukus fantazuoti, spalvinti, kurti, stebėti ir skaičiuoti „Vabaliukų viešbučio“ gyventojus.

Projekto eigoje su vaikais aptariamos veiklos. Pateikiame kelias vaikų išsakytas mintis: „*Jeį tėveliai leistų, aš pasiimčiau tuos du šuniukus...tuos, kur dėdė leido pavadžioti...Jų tokios liūdnoš akys. Aš būtinai juos aplankysiu su tėveliais*“ (Marija, 6 m.); „*Kokie negerai žmonės...jie nemyli miško. Bet mes surinkome šiukšles. Jei pamatysiu ką nors šiukšlinant, pasakysiu, kad negražu taip elgtis*“ (Gustas, 6 m.); „*Man labai patiko piliakalnis ir tas slėnis...tas, kur lakštingalos gyvena. Ten tiek daug visko pamačiau. O labiausiai patiko žiūrėti per dinaminę stiklą ir viską pažymėti lape. Aš pasijutau kaip mokslininkas*“ (Ignas, 6 m.). Daug teigiamų atsiliepiamų sulaukėme ir iš tėvelių.

Galima teigti, kad projektinė veikla – viena veiksmingiausių priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymo būdų, svarbi savo integralumu ir vertinga vaikų bendros veiklos galimybių gausa. Įvairios veiklos skatino vaikų domėjimąsi gamta, jos reiškiniais, supančia aplinka, sudarė palankias sąlygas **įvairiais būdais plėtotis socialiniams bei gamtotyriniams poreikiams, skleisti vaikų saviraiškai bei kūrybiškumui, ir svarbiausia – būti aktyviems veiklų dalyviams.**

Literatūra

- Gražienė, V. (2009). *Projektų metodo pagrindai* [The basics of the project method]. Vilnius.
- Lamanauskas V. (2005). Kai kurios metodologinės gamtamokslinio ugdymo tyrimų kryptys [Some methodological trends of scientific studies of the natural science education]. *Gamtamokslinis ugdymas / Natural Science Education*, 1 (12), 11-25.
- Priešmokyklinio ugdymo Bendroji programa (2014). Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras. Kaunas.

Summary

NATURAL SCIENCE EDUCATION IN PRE-SCHOOL GROUP: THE EXPERIENCE OF PROJECT ACTIVITIES

Milana Beišienė, Rasa Damulytė

Taurage nursery - kindergarten Kodėlčius, Lithuania

Over the past decades, the pre-school and primary educations get more and more attention in Lithuania. It is emphasized to ensure the child's active participation in education (learning) process and to seek qualitative education of the child. The daily changing world requires constantly stimulate children's curiosity, help them to survive the joy of discovery and gain knowledge. The project activity – is one of the most effective methods of pre-school education.

During the project in the nursery – kindergarten, a lot of opportunities for children's cognitive activity were provided by trips: children had the possibility to observe, explore, fix the results of observations and compare them with their friends and finally draw conclusions. The activities were consistently complemented with the variety of educational backgrounds, and different activities promoted children's interest in nature, its phenomena, the surrounding environment, thus created the favorable conditions for a variety of ways to develop the social and nature protection needs, children's self-expression and creativity, and most importantly – to be active participants in the activities. The project "Gamtos takeliu keliaukime kartu" (*Go together through nature paths*) was very interesting for children and received a good evaluation of their parents.

Keywords: project method, natural science education, pre-school education.